

Στρατηγικές για την κατάρτιση των εκπαιδευτικών στη διδασκαλία της διαχείρισης των κινδύνων

Το παρόν τεχνικό δελτίο βασίζεται στα πορίσματα έκθεσης η οποία παρουσιάζει περιπτώσιολογικές μελέτες με αντικείμενο την κατάρτιση εν ενεργεία ή μελλοντικών εκπαιδευτικών σε θέματα επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας (EAY) ή στην εκπαιδευτική διαδικασία που αφορά τη διαχείριση των κινδύνων (1). Στην ιδανική περίπτωση, όλοι οι εκπαιδευτικοί θα έπρεπε κατά τη διάρκεια του εργασιακού βίου τους να αποκτούν γνώσεις σε θέματα EAY μέσω προγραμμάτων κατάρτισης και να μαθαίνουν πώς να εντάξουν την εκπαίδευση για τη διαχείριση των κινδύνων στην καθημερινή εργασία τους.

Εάν μια επιτυχής ενσωμάτωση της εκπαίδευσης για τη διαχείριση των κινδύνων στο σχολικό πρόγραμμα διδασκαλίας αποτελεί πρόκληση, τότε η εισαγωγή της στα εκπαιδευτικά προγράμματα για τους μελλοντικούς εκπαιδευτικούς είναι μια ακόμα πιο δύσκολη υπόθεση. Ωστόσο, στα εν λόγω παραδείγματα παρουσιάζονται διάφορες προσεγγίσεις και μέθοδοι που θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο μελέτης ή περαιτέρω επεξεργασίας. Μέσω αυτών καταδεικνύεται η εξάρτηση της επιτυχίας της προσπάθειας αυτής από την υιοθέτηση μιας ρεαλιστικής προσέγγισης, η οποία θα λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες και τις συνθήκες τόσο των σχολείων όσο και των προγραμμάτων εκπαίδευσης των μελλοντικών εκπαιδευτικών. Επισημαίνεται, επίσης, η αξία της κατάρτισης που υποστηρίζει μια ολιστική προσέγγιση του σχολικού περιβάλλοντος, η οποία συνδυάζει την παροχή εκπαίδευσης για τη διαχείριση των κινδύνων με τη διαχείριση της EAY και έχει ως απώτερο στόχο τη διασφάλιση ασφαλών και υγιών συνθηκών εργασίας και μαθησιακού περιβάλλοντος. Θέματα ζωτικής σημασίας αποτελούν η ανάπτυξη σχετικών συνεργασιών και η διασφάλιση της δέσμευσης όλων των κύριων ενδιαφερόμενων, καθώς και η συνέχιση της ανταλλαγής πρακτικών και εμπειριών.

Ένα από τα προβλήματα που επισημαίνονται στα υπό εξέταση παραδείγματα είναι ότι η ενσωμάτωση της εκπαίδευσης για τη διαχείριση των κινδύνων βασίζεται στην ατομική προσέγγιση. Η τυχόν διοργάνωση σεμιναρίων κατάρτισης σε ευκαιριακή βάση και όχι στο πλαίσιο διοργάνωσης προγραμματισμένων τακτικών εκδηλώσεων αποτελεί επίσης πηγή προβλημάτων. Για τη βιωσιμότητα αυτών των προγραμμάτων απαιτείται μια συνολική, συνεκτική στρατηγική.

Ανάπτυξη στρατηγικής

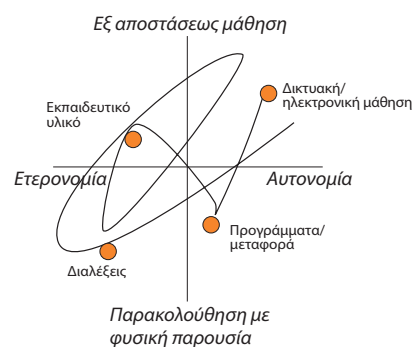
Σύμφωνα με τις περιπτώσιολογικές μελέτες, η αναγκαία στρατηγική μπορεί να περιλαμβάνει:

© Susanne Ulk

(1) «Κατάρτιση των εκπαιδευτικών στη διδασκαλία της διαχείρισης των κινδύνων — Παραδείγματα ενσωμάτωσης της EAY στα προγράμματα κατάρτισης εκπαιδευτικών» (http://osha.europa.eu/en/publications/reports/teachers-training-risk-education_TE3111358ENN/view).

- κατάρτιση στο πλαίσιο μιας ολιστικής προσέγγισης του σχολικού περιβάλλοντος, η οποία συνδυάζει την εκπαίδευση όσον αφορά τη διαχείριση των κινδύνων με την προαγωγή βελτιωμένης διαχείρισης της EAY στα σχολεία, συμπεριλαμβανομένης της ένταξης της EAY στην καθημερινή εργασία όλων των εκπαιδευτικών, στο πλαίσιο καλλιέργειας παιδείας (κουλτούρας) για ένα ασφαλές σχολικό περιβάλλον, το οποίο προωθεί τη δέσμευση και την ενεργό συμμετοχή τους στην προσπάθεια αυτή,
- ένταξη, στα προγράμματα εκπαίδευσης όλων των μελλοντικών εκπαιδευτικών, βασικών πληροφοριών σχετικά με την EAY στα σχολεία και με τρόπους ενσωμάτωσης της εκπαίδευσης για τη διαχείριση των κινδύνων στην καθημερινή διδασκαλία,
- παροχή κατευθυντήριων γραμμών σε όλους τους εκπαιδευτικούς, στο πλαίσιο της διαδικασίας ενημέρωσή τους κατά την ανάληψη καθηκόντων σε κάποιο σχολείο, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης των μαθητών σε θέματα διαχείρισης των κινδύνων,
- περαιτέρω κατάρτιση των διευθυντικών στελεχών των σχολικών μονάδων, με σκοπό την ειδικότητά τους στη διαχείριση της EAY και την ένταξη της εκπαίδευσης που αφορά τη διαχείριση των κινδύνων στον καθημερινό σχολικό βίο,
- περαιτέρω κατάρτιση λοιπών εκπαιδευτικών, ανάλογα με το αντικείμενο διδασκαλίας τους, με σκοπό την ειδικότητά τους, σε θέματα EAY και στην εκπαίδευση που αφορά τη διαχείριση των κινδύνων, με ιδιαίτερη έμφαση στην ανάδειξη «πρωταθλητών για την EAY» μεταξύ των μελών του διδακτικού προσωπικού, ο ρόλος των οποίων θα συνίσταται στη διάδοση σχετικών πληροφοριών και στην παρακίνηση των υπόλοιπων εκπαιδευτικών να ενημερωθούν σχετικά με το συγκεκριμένο αντικείμενο,
- καθορισμός στόχων για τον ελάχιστο αριθμό εκπαιδευτικών που κρίνεται αναγκαίο να λάβουν ειδική εκπαίδευση για τα θέματα αυτά,
- δικτύωση σχολείων και «πρωταθλητών για την EAY/εκπαίδευση που αφορά τη διαχείριση των κινδύνων» με στόχο:
  - την ενημέρωση των λοιπών μελών του προσωπικού —δεδομένης της προσπάθειας που καταβάλουν τα σχολεία προς αυτή την κατεύθυνση, και
  - τη διάδοση και ανταλλαγή σχετικών εμπειριών,
- συνεργασία και συμμετοχή ευρέος φάσματος ενδιαφερόμενων, περιλαμβανομένων:
  - εκπαιδευτικών αρχών, οργάνων και φορέων εκπαιδευτικών προγραμμάτων που αφορούν την εκπαίδευση μελλοντικών εκπαιδευτικών,
  - άλλων οργανισμών με αντικείμενο συναφές προς την εκπαίδευση για τη διαχείριση των κινδύνων (π.χ. εκπαιδευτικοί φορείς υγείας, οργανισμοί πρόληψης ατυχημάτων και οδικής ασφάλειας, αθλητικοί φορείς),
  - επαγγελματικών οργανώσεων εκπαιδευτικών και συνδικαλιστικών οργανώσεων,

- Συνδυασμός παρακολούθησης με φυσική παρουσία και εξ αποστάσεως μάθησης
- Βελτιστοποίηση παραδοσιακού περιβάλλοντος μάθησης και περιβάλλοντος μάθησης με χρήση πολυμέσων
- Συνδυασμός αυτόνομης και ετερόνομης μάθησης
- Ανάπτυξη ικανοτήτων βάσει επαγγελματικής εμπειρίας

INQA Lernwelt: στοιχεία συνδυαστικής μαθησιακής προσέγγισης

- προσδιορισμός αναγκαίων συνεργειών και τρόπων διδασκαλίας με ελαχιστοποίηση των πιθανών προβλημάτων,
- παροχή στα σχολεία ειδικής στήριξης, πληροφοριών και εργαλείων για τη δημιουργία υγιών και ασφαλών συνθηκών μαθησιακού και εργασιακού περιβάλλοντος, ούτως ώστε τα θέματα υγείας και ασφάλειας να αποτελούν ζητήματα νευραλγικής σημασίας τόσο για τους εκπαιδευτικούς όσο και για τους μαθητές.

Καθορισμός μαθησιακών στόχων

Προϋπόθεση για να συζητηθεί με εκπαιδευτικές αρχές, εκπαιδευτικά ιδρύματα ή άλλους φορείς οποιαδήποτε στρατηγική κατάρτισης μελλοντικών εκπαιδευτικών είναι η αποσαφήνιση των μαθησιακών στόχων που πρέπει να ενσωματωθούν στο πλαίσιο αυτής της κατάρτισης. Σύμφωνα με τα υπό εξέταση παραδείγματα, οι μαθησιακοί στόχοι για την κατάρτιση όλων των εκπαιδευτικών που παρέχουν γενική διδασκαλία στα σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης θα μπορούσαν να εστιάζουν:

- στην απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων για την ενσωμάτωση της εκπαίδευσης για τη διαχείριση των κινδύνων στην καθημερινή διδασκαλία,
- στη μεταλαμπάδευση πρότυπων συμπεριφορών και στην απόκτηση γνώσεων σχετικά με την προσωπική τους ασφάλεια και υγεία ως εργαζομένων, δηλαδή θέματα EAY στο εργασιακό περιβάλλον ενός σχολείου, και
- στην απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων ούτως ώστε να μπορούν να συμβάλλουν θετικά στη διασφάλιση ασφαλών και υγιών συνθηκών στα σχολεία.

Παροχή συναφών και κατάλληλων πόρων κατάρτισης (εκπαιδευτικό υλικό)

Σε προηγούμενες εκθέσεις του EU-OSHA σχετικά με την ενσωμάτωση της EAY στην εκπαίδευση, επισημάνθηκε επίσης η ανάγκη ανάπτυξης και παροχής συναφών πόρων διδασκαλίας για αξιοποίησή τους από σχολεία και σχολές επαγγελματικής κατάρτισης, με στόχο τη στήριξη της στρατηγικής ενσωμάτωσης της εκπαίδευσης για τη διαχείριση των κινδύνων στην εν γένει εκπαιδευτική διαδικασία. Το ίδιο ισχύει και για την κατάρτιση των εκπαιδευτικών. Οι περιπτώσιολογικές μελέτες δείχνουν ότι ποικίλοι πόροι και διαφορετικές προσεγγίσεις χρήζουν εξέτασης, ως πιθανά στοιχεία της στρατηγικής για την κατάρτιση των εκπαιδευτικών σε θέματα EAY και διδασκαλίας της διαχείρισης των κινδύνων.

Οι πόροι κατάρτισης περιλαμβάνουν:

- εγχειρίδια για τους υπό κατάρτιση εκπαιδευτικούς,
- εγχειρίδια για νεοπροσληφθέντες εκπαιδευτικούς ή εκπαιδευτικούς που αναλαμβάνουν καθήκοντα σε νέο χώρο εργασίας (σχολικό περιβάλλον),
- υλικό κατάρτισης για τους διδάσκοντες/εισηγητές,
- πόρους για την κατάρτιση εκπαιδευτών με σκοπό την παροχή αλυσιδωτής κατάρτισης (τα μέλη μιας αρχικής ομάδας δρουν πολλαπλασιαστικά καταρτίζοντας άλλους εκπαιδευτικούς, αυτοί εν συνέχεια άλλους και ούτω καθεξής),
- πόρους για εκπαιδευτικούς με σκοπό την παροχή κατευθυντήριων γραμμών και κατάρτισης σε άλλους εκπαιδευτικούς,
- επεξηγηματικό υλικό για χρήση στην αίθουσα διδασκαλίας με τους μαθητές.

Στις εκπαιδευτικές μεθόδους και προσεγγίσεις περιλαμβάνονται:

- επιλογές ατομικής μελέτης, ειδικότερα ηλεκτρονική μάθηση και/ή αξιοποίηση διαδραστικών CD-ROMs,
- συνδυαστική μαθησιακή προσέγγιση —συνδυασμός διαδικτυακής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και εκπαίδευσης με φυσική παρουσία (π.χ. εργαστήρια),
- μέθοδοι ενεργούς μάθησης, στο πλαίσιο των οποίων οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν τις δικές τους γνώσεις —παρουσιάζουν ιδιαίτερη σημασία, καθώς σ' αυτές βασίζεται η προσέγγιση της διδασκαλίας των μαθητών στη σχολική αίθουσα,
- όπως και σε άλλους τομείς της επαγγελματικής κατάρτισης, η δημιουργία διασυνδέσεων μεταξύ της EAY των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τους υπό κατάρτιση εκπαιδευτικούς,
- σαφής συσχέτιση της κατάρτισης των εκπαιδευτικών σε θέματα EAY/διδασκαλίας διαχείρισης των κινδύνων, με την κατάρτιση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των μελλοντικών εκπαιδευτικών.

Λοιπά θέματα κατάρτισης:

- συζήτηση σχετικά με τις ανάγκες κατάρτισης των εκπαιδευτικών, κατά το στάδιο προσδιορισμού πιλοτικών εκπαιδευτικών πόρων για την αίθουσα διδασκαλίας,
- μελέτη των δυνατοτήτων κατάρτισης σε θεματικούς τομείς, όπως είναι η κατάρτιση σχετικά με την εκπαίδευση σε θέματα υγείας, την εκπαίδευση σε θέματα οδικής ασφάλειας, τη σωματική αγωγή και την εκπαίδευση για τη διαχείριση των κινδύνων,
- διερεύνηση των τρόπων παροχής βασικών πληροφοριών και ανάπτυξης των απαραίτητων δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών, στον ελάχιστο δυνατό χρόνο,
- σύνδεση παρεχόμενης κατάρτισης και προοπτικών σταδιοδρομίας μέσω διαπίστευσης, παροχής σχετικών πιστοποιητικών, αναγνώρισης αποκτηθέντων δεξιοτήτων διαχείρισης της EAY κ.λπ.,
- παροχή περαιτέρω υποστήριξης στα σχολεία για τη διενέργεια εκτιμήσεων κινδύνου και τη διαχείριση της επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας, και
- αξιολόγηση προγραμμάτων, προγραμμάτων κατάρτισης και μεθόδων της κατάρτισης.

- Η προσέγγιση της ιρλανδικής Αρχής για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία περιλαμβάνει: ηλεκτρονική μάθηση (γενική για διευθυντικά στελέχη των σχολικών μονάδων και όλους τους εκπαιδευτικούς, εξειδικευμένη για εκπαιδευτικούς της τεχνολογικής κατεύθυνσης και της κατεύθυνσης των θετικών επιστημών), θερινά διαδικτυακά προγράμματα κατάρτισης για τους εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, εκπαιδευτικούς πόρους για αξιοποίηση στην αίθουσα διδασκαλίας από τους εκπαιδευτικούς, ηλεκτρονική μάθηση για μαθητές, εκδηλώσεις και διαγωνισμούς, παροχή οδηγιών και υποστήριξης σχετικά με τη διαχείριση της EAY στα σχολεία.
- Οι πρωτοβουλίες στην Δανία περιλαμβάνουν δίκτυο εκπαιδευτικών που έχουν οριστεί ως «πρεσβευτές για την EAY» σε σχολεία, καθώς και κατάλληλα εξειδικευμένα προγράμματα για εκπαιδευτικούς που διδάσκουν σε διαφορετικά επίπεδα εκπαίδευσης.
- Η Πολωνία προωθεί την ανάπτυξη των γνώσεων των εκπαιδευτικών μέσω της συμμετοχής τους στη διοργάνωση εικαστικού διαγωνισμού στον τομέα της EAY σε εθνικό επίπεδο.
- Η Φινλανδία στοχεύει στην κατάρτιση δύο εκπαιδευτικών ανά σχολείο στον τομέα της υγείας, ενσωματώνοντας στο συγκεκριμένο θέμα την παράμετρο της ευεξίας (wellbeing) στους χώρους εργασίας.
- Τα προγράμματα της Γερμανίας περιλαμβάνουν την κατάρτιση τηλε-εκπαιδευτών με τη χρήση πολυμέσων και συνεργασίες με αθλητικές οργανώσεις ειδικά για την κατάρτιση εκπαιδευτικών σε αθλήματα υψηλής επικινδυνότητας.
- Στις ΗΠΑ, πραγματοποιείται 3ωρο εργαστήριο για την κατάρτιση εκπαιδευτικών στη διδασκαλία του μαθήματος της EAY στους μαθητές.

Περισσότερες πληροφορίες

Η έκθεση διατίθεται στα αγγλικά στον δικτυακό τόπο του EU-OSHA:

[http://osha.europa.eu/en/publications/reports/teacherstraining-risk-education TE3111358ENN/view](http://osha.europa.eu/en/publications/reports/teacherstraining-risk-education_TE3111358ENN/view)

Το παρόν τεχνικό δελτίο διατίθεται σε 24 γλώσσες στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets>

Ιστοσελίδες του EU-OSHA για την ενσωμάτωση της EAY στην εκπαίδευση:

<http://osha.europa.eu/en/topics/osheducation>

Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, ΙΣΠΑΝΙΑ

Τηλ. +34 944794360, Φαξ +34 944794383

E-Mail: information@osha.europa.eu

© Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία. Επιτρέπεται η αναπαραγωγή εφόσον αναφέρεται η πηγή. *Printed in Belgium, 2012*